

Básník a jeho múza

Pracovní list k expozici Pokoje Puškinových přátel z Teplic. Zámecké interiéry.

Pracovní list byl realizován s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky.

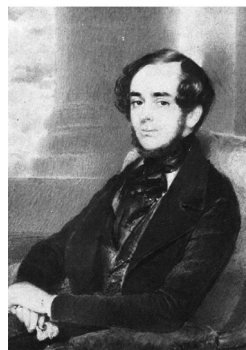

„Rodokmen“:

dcera

Sňatek r. 1841

Alžběta Alexandra Fiquelmontová (1825 – 1878)
(Elka, Elisalex)

Edmund Clary-Aldringen (1813 – 1894)
majitel teplického zámku a panství

matka

Dolly (Darja) F. Ficquelmontová (1804 – 1863)

Manželka rakouského velvyslance K. L. Fiquelmonta, vnučka M. I. Kutuzova, přítelkyně A. S. Puškina, jemuž se stala vzorem k několika postavám literárního díla. Je předobrazem Taťány z Eugena Oněgina (román ve verších). O Dolly a jejích příbuzných se Puškin zmiňoval i ve svém deníku.

Alexandr Sergejevič Puškin (1799 – 1837)

Ruský básník, prozaik a dramatik. Představitel **romantismu**, považován za zakladatele moderní ruské literatury. Dlouhou dobu byl ve vyhnanství, sympatizoval s děkabristy. Zabit v souboji.

Dolly spolu s manželem žili v Petrohradě v Saltykovově paláci, kde bylo rakouské velvyslanectví, a kde se v salónu scházela místní kulturní i politická elita, včetně Puškina. V salónu Ficquelmontových došlo také k hádce mezi Puškinem a d'Antesem, jeho pozdějším soupeřem v souboji, po kterém Puškin na následky těžkého zranění dne 12. 2. 1837 zemřel.

Romantismus

Zkuste definovat, co je romantismus. Jaké jsou časté motivy? Znáte nějaké autory?

.....

.....

.....

Eugen Oněgin

- Román ve verších.
- Vrcholné dílo romantismu.
- Publikován jako seriál mezi lety 1823 až 1831, poprvé souborně vydán v r. 1833.
- Nese autobiografické prvky.
- Postava Evžena Oněgina – zbytečný člověk: znuděný, k životu pasivní, líný, často šlechtic, cynik, dandy. Typickou postavou tohoto typu je Oblomov ze stejnojmenného románu Ivana Alexandroviče Gončarova.
- Podle románu složil ruský skladatel Petr Iljič Čajkovskij stejnojmennou operu, která měla premiéru roku 1879.

Eugen Oněgin

Tatjana

Vladimír Lenskij

Olga

Romantismus: umělecký směr, životní postoj euroamerické kultury konce 18. a počátku 19. století. Základními kameny romantismu jsou cit, individualita a individuální prožitek a duše (zejména trýzněná duše).

Dandy: Dandyové svůj život přeměnili na veřejně předváděné umělecké dílo; každá strojená póza byla pečlivě nazkoušená. (...) jak chodili, jak stáli, jak vstupovali do místnosti nebo jak z ní naopak odcházeli, jak seděli a jak skládali ruce, jak se smáli či pokyvovali hlavami – každý postoj a gesto byly detailně předepsány. Proto byla na stěnách tanečních sálů a přijímacích salonů rozvěšena zrcadla, aby v nich elegantní svět mohl sledovat vlastní výstupy. (...) „Smyslem bylo ne být, ale vypadat.“ (in Rubáš, S.: Evžen Oněgin v českých překladech)

Oněginská strofa: až na 3 výjimky (Taťanin dopis Oněginovi, zpěv dívek, Oněginův dopis Taťaně) má vždy 14 řádků. Různě dělená (např. dvě čtyřverší, dvě trojverší, jindy 3 čtyřverší a závěrečné dvojverší). Forma sonetu – rozvíjí různorodé myšlenky, směřuje k pointě. Jaká je pointa této strofy (Hlava sedmá, LIV)?

Kdo ví, co vše si v dále vysní:
Svět zmizel jí i hlučný bál.
A zatím oči nespouští z ní
jakýsi vážný generál.
Hned obě tety zamrkaly,
znamení loktem Táně daly,
a z obou stran jí šeptají:
„Tam vlevo hled, tam na kraji...“
„Na kraji, ale z které strany?“
„Jen se tam dívej. Vlevo spíš,
v tom houfu. Cožpak nevidíš
tam v uniformě ty dva pány?
Teď stojí bokem. Teď jde dál...“
„Kdo? Tenhle tlustý generál?...“

Dramatická etuda:

Dobrovolník se posadí na židli, bude hrát „ztraceného člověka“, dandyho otráveného životem... Jiný přečte vybrané verše (Hlava osmá, VII, VIII):

.....

.....

.....

.....

Kdo však ten chmurný nemluva je
tam ve vznešeném hloučku zkraje?
Kdekdo cizince vidí v něm.
Jak průvod mátoch v zraku mdlém
mu sem a tam běží obličej.
Kdo je to? Trápí ho zde splín?
Či spíš zraněné pýchy stín?
Co? Znudělec ten Eugen že je?
Nu ovšem. Což ho neznáte?
„Už dávno ho zde vidáte?“

„Je stále týž? Či došel míru?

Či podivína dělá dál?

Na jakou mysle avantýru,

pro jakou masku nyní vzplál?

Zač převléká se? Za Melmotha?

Kosmopolitu, patriota?

Za svatouška, jenž obol dá?

Za kvakera? Či Harolda?

Či bodrý hoch se z něho stane

nakonec jako já neb vy?

Slyšte můj náhled poctivý:

Čas nechat módy ohmatané!

Už dost se světa naklamal...“

„Znal jste ho?“ – „Věru: neznal, znal.“

Tatánin dopis Oněginovi

Poslech árie Tatány v podání Anny Netrebko ze stejnojmenné opery.

„Já píši vám – co mohu více?
Co ještě mohu dodat?
Teď vím, že máte právo sice
mne pohrdáním trestati,
leč ještě věřím, nešťastnice,
že mne váš milosrdný soud
nemůže přece zavrhnout.
Já nejdřív mlčeti jsem chtěla;
a věřte: nebyl byste znal
nikdy můj ostýchavý žal,
kdybych jen stín naděje měla,
že třeba jednou za týden
vás u nás na vsi uзіřím jen,
abych vám slůvko mohla říci
a v duchu vaši tvář a hlas,
než znovu navštívíte nás,
dnem nocí abych mohla stříci...
Však řekli, že jste samotář.
Že na vsi nudíte se, víme.
A my... z nás věru nejde zář,
třebaže ze srdce vás ctíme.

Proč jenom, proč jste přišel k nám?
Já v žalu opuštěné vsi té
bych neznala vás, jak vás znám,
ba ani žal, jež pochopíte.
Mé zármutky, v tmách duše skryté,
by smířil čas, pak (kdož to ví?)
bych zadala se mužovi
a byla mu i věrnou ženou,

i ctnostnou matkou usmířenou.
Jiného?... Né již, v světě ráda
nikoho nemohu mít já.
Tak si to Prozřetelnost žádá...
Tak chtějí nebesa: jsem tvá.
Můj celý život mi tě slíbil,
tys musel, musel přijíti.
Tys ten, jenž Bohem seslán mi byl,
až do hrobu mě chrániti...
Byls vidinou mých nočních snění,
už drahý mi, když nezřený,
tvůj zrak mě mučil plameny,
tvůj hlas zněl v touhy rozeznění,
a nebyl to jen sen - jak zvon!
Jen vstoupil jsi, už jsem tě znala,
a strnula jsem, tvář mi vzplála,
hlas nitra řekl mi: Toť on!
Och ano... Já tě slýchávala,
tys tiše se mnou rozmlouval,
když chudákům jsem pomáhala,
i když jsem v prosbách klekávala
za zmatené své duše žal.

Zda tys to, přízraku můj milý,
se od světnice v oné chvíli
průzračnou nocí nesnesl,
nepostál tiše nad pelestí?
A slova naděje a štěstí
zdas v útěchu mi nehlesl?
Kdo jsi? Můj anděl ochranitel?
Či úskočný můj pokušitel?

Vid', zbavíš mě mých zmatků těch!
Snad je to klam, jenž svými stíny
v mou nezkušenou duši leh!
A mě je souzen osud jiný...
Děj se co děj! Já osud svůj
dnes do rukou tvých věřuji ti.
Modlím se k tobě. Při mně stůj,
Mé slzy v dlaně tvé se řítí...
A uvaž: Já zde sama jsem,
a nikdo mi tu rady nedá.
A musím zahynouti, běda,
i se svým němým úžasem.
I čekám tě. Přijď, vytoužený.
Buď lásku najevo mi dej,
či těžké sny mé zpřetrhej,
ať stihne mě trest zasloužený!

I končím! Hrůzno mi číst psaní...
Já studem, strachy umírám...
Však vím, že vaše čest mě chrání
a směle svěřuji se vám..."